

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019 - 2022

Zpracovatelé:

Mgr. Kateřina Pešatová

Mgr. Tomáš Procházka

Krajský úřad Středočeského kraje

Odbor kultury a památkové péče

Ing. Eva Recmanová

PhDr. Radek Liška

Středočeská vědecká knihovna v

Kladně, příspěvková organizace

Krajské knihovnické centrum

V Praze, dne 12. 9. 2018

Obsah

Pojmy a zkratky.....	3
1. Úvod	4
2. Návaznost na Konceptce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018.....	5
2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí.....	5
2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí.....	5
2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů	6
2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje	6
3. Celostátní konceptce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji	7
3.1. Konceptce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020	7
3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji	8
4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji.....	9
4.1. Systém knihoven	9
4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí	9
4.3. Počet regionů a pověřených knihoven	11
5. Předmět činnosti.....	11
5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb.....	11
5.1.1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost	12
5.1.2. Statistika knihovnických činností	12
5.1.3. Vzdělávání, semináře a porady	13
5.1.4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa.....	13
5.1.5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven.....	14
5.1.6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)	14
5.1.7. Automatizace knihovních procesů	15
5.2. Poskytovatelé, příjemci a rozsah poskytovaných služeb.....	15
6. Financování regionálních funkcí	18

6.1. Náklady poskytovaných služeb	18
6.1.1. Nákup dokumentů do výměnného fondu	18
6.1.2. Mzdové náklady	18
6.1.3. Ostatní náklady	19
6.1.4. Rekapitulace nákladů	19
6.2. Dotace z rozpočtu Středočeského kraje	21
6.3. Další zdroje financování	22
7. Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF	22
8. Kontrola a hodnocení	23
8.1. Kontrola	23
8.1.1. Věcná	23
8.1.2. Finanční	23
8.2. Hodnocení	24
9. Středočeský Kramerius	24
Příloha č. 1: SWOT analýza současného stavu	25
Příloha č. 2: Dotace na RF 2006- 2018	29

Pojmy a zkratky

krajská knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem kraje

krajské knihovnické centrum (KKC) – oddělení Středočeské vědecké knihovny v Kladně, který na základě organizačního řádu zajišťuje výkon regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

neprofesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně

obsluhovaná knihovna – základní knihovna, která je na základě smlouvy s krajskou nebo pověřenou knihovnou příjemcem služeb v rámci plnění regionálních funkcí

pověřená knihovna (PK) – základní knihovna, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v určitém regionu

profesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně

regionální funkce (RF) – soubor služeb poskytovaných krajskou a pověřenými knihovnami základním (obsluhovaným) knihovnám v kraji

výměnný fond (VF) – soubor knihovních dokumentů, které jsou zapůjčovány krajskou a pověřenými knihovnami obsluhovaným knihovnám

základní knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem obce, případně jiným subjektem

veřejné knihovnické a informační služby (VKIS) – jsou souhrnným názvem pro služby poskytované veřejnými knihovnami a jsou definovány v Knihovním zákoně

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019–2022

Motto:

„Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.“
(Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích § 1 odst. 4)

Vize pro rok 2022

Knihovny ve Středočeském kraji: Neustálé rozšiřování nabídky kvalitních služeb a otevřeného prostoru pro vzdělávání, kulturu a osobní rozvoj, a to v reakci na měnící se potřeby různých segmentů uživatelů.

1. Úvod

Regionální funkce knihoven vycházejí z tradice českého knihovnictví, pro něž je již od vydání Zákona o veřejných knihovnách obecních v roce 1919 typická hustá síť knihoven zřizovaných za účelem „doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva“. V moderním pojetí vymezuje regionální funkce zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen „knihovní zákon“), v němž jsou definovány takto:

„Regionálními funkcemi se rozumí funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.“ (§ 2, písm. h)

V knihovním zákoně je také vymezena zodpovědnost za plnění regionálních funkcí:

„Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení regionálních funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu. Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.“ (§ 11, odst. 3)

S cílem dostat zákonným povinností v oblasti plnění regionálních funkcí knihoven zpracovala Středočeská vědecká knihovna v Kladně tuto Koncepci regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019–2022. Navazuje v ní na předchozí praxi plnění regionálních funkcí ve Středočeském kraji, zohledňuje aktuální podmínky a přihlíží k celostátním zkušenostem a trendům. Při jejím zpracování byly jako výchozí použity především tyto materiály:

- Koncepce podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje, schválená Radou Středočeského kraje dne 24. 8. 2005, s platností od 1. 1. 2006;
- Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018, která byla schválena Zastupitelstvem Středočeského kraje Usnesením č. 065-10/2014/ZK ze dne 24. 2. 2014;
- SWOT analýza současného stavu regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz příloha č. 1);
- Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020;
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky;

- Statistika Středočeského fondu kultury a podpory památek, tematické zadání „Obecní knihovny“.

2. Návaznost na Konceptce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018

Koncepce pro roky 2014-2018 již zčásti neodpovídá současným podmínkám při plnění regionálních funkcí, ani požadavkům na knihovnické a informační služby. Zároveň ale ve své větší části obsahuje řadu pozitivních prvků a principů, které by bylo vhodné i nadále zachovat.

2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí

Rozdělení Středočeského kraje pro plnění regionálních funkcí bude nadále vycházet z koncepce z roku 2005 a v návaznosti i z koncepce platné pro roky 2014-2018: pět regionů, v nichž plnění regionálních funkcí zajišťují Středočeská vědecká knihovna v Kladně (krajská knihovna) a čtyři základní (pověřené) knihovny – viz kapitola 4 Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji.

Zdůvodnění:

V roce 2006 bylo uplatněním nové koncepce zrušeno dosavadních 15 regionů, v nichž byly zajišťovány regionální funkce, a kumulací dosavadních území do větších celků bylo vytvořeno pět nových regionů. Současně s tím byl počet patnácti knihoven zajišťujících regionální funkce redukován na jednu krajskou a čtyři pověřené knihovny (v koncepci z roku 2005 se uvádí „5 pověřených knihoven“, z legislativního hlediska však krajskou knihovnu nelze považovat za pověřenou). Základní důvod pro tuto změnu – zvýšení efektivity vynakládaných prostředků – se ukázal jako opodstatněný. Systém pěti knihoven má potenciál poskytovat kvalitní knihovnické služby a efektivně využívat přidělené prostředky. Má však jednu zásadní nevýhodu: regiony jsou příliš veliké, na knihovny zajišťující regionální funkce připadá velké množství obsluhovaných knihoven, což se projevuje určitou ztrátou osobních vazeb a zvýšenou citlivostí na výkyvy při přidělování finančních prostředků – při jejich nedostatku prudce klesá úroveň služeb v celém regionu. Středočeský kraj je krajem s největším počtem obcí v ČR – více jak 18 % - tedy téměř pětina všech obcí ČR. Tato nevýhoda se projevila zvláště v letech ekonomické krize. Zároveň je nutné konstatovat, že v době platnosti předchozí koncepce nedošlo k výkyvům ve financování RF ve Středočeském kraji a přes nevýhodu velkých regionů se toto rozdělení ukázalo jako konstruktivní.

Ve snaze vyhnout se dalším náhlým systémovým změnám navazuje v této oblasti koncepce na období 2019-2022 na předchozí koncepcí z let 2005 i 2014–2018; tzn., že i přes zmíněnou nevýhodu vychází ze současného stavu. Zároveň však umožňuje v případě potřeby a na základě smluvního ujednání zapojit do systému regionálních funkcí další základní knihovny ve větších městech formou spolupráce s krajskou nebo pověřenou knihovnou (viz bod 4.3).

2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí

Struktura služeb odpovídá standardům uvedeným v Metodickém pokynu Ministerstva kultury – viz kapitola 5 Předmět činnosti.

Zdůvodnění:

V Metodickém pokynu Ministerstva kultury jsou služby poskytované knihovnám v rámci plnění regionální funkce rozděleny do sedmi skupin, pro něž jsou definovány kvalitativní a

kvantitativní parametry, tzv. standardy pro výkon regionálních funkcí. Strukturalizace činností podle tohoto metodického pokynu umožní lepší vyhodnocování poskytovaných služeb v kontextu celé České republiky, tedy srovnání s ostatními kraji.

2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů

I nadále bude v této koncepci zachována centrální akvizice, tedy nákup dokumentů do výměnného fondu. Zajišťovat ji bude krajská knihovna na základě předem vypracovaného seznamu (KKC), v případě potřeby ve spolupráci s pověřenými knihovnami. Dokumenty i nadále zůstanou ve vlastnictví Středočeského kraje. Distribuci dokumentů formou výměnných souborů budou ve svých regionech provádět krajská a pověřené knihovny – viz bod 5.1.4 Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa.

Zdůvodnění:

Výměnný fond Středočeského kraje je od roku 2006 vytvářen centrálně a finančně je zajišťován dotací přidělovanou krajské knihovně. Tento způsob se v předchozích letech ukázal jako velmi efektivní, neboť při hromadné akvizici dochází k úspoře pracovních sil a je možné využívat výhodných rabatů ze strany dodavatelů, které v roce 2017 v průměru činily 30,16 %. Díky dostatečné finanční podpoře v předchozích letech, vyjma let 2011 a 2012 (z důvodu ekonomické krize), vznikl kvalitní a žánrově pestrý fond a je účelné jej i nadále využívat, obnovovat a rozšiřovat.

Evidence výměnného fondu je prováděna ve spolupráci krajské a pověřených knihoven, stejně tak zpracování nakoupených knih do tohoto fondu i jeho správa. Výměnný fond SK tvoří jeden celek, který je umístěn na pěti místech, v sídlech krajské a pověřených knihoven. Zpracování, evidence i správa je prováděna automatizovanými knihovními systémy krajské a pověřených knihoven. Správa fondu zahrnuje také jeho revizi a průběžnou aktualizaci (tedy kromě doplňování také vyřazování dokumentů).

Stávající systém neumožňuje zapojení jiných finančních zdrojů při tvorbě výměnného fondu Středočeského kraje.

2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje

Financování regionálních funkcí bude i nadále zabezpečeno z rozpočtu Středočeského kraje, tak jak to odpovídá ustanovení knihovního zákona a jak tomu bylo také v koncepci z roku 2005 i 2014-2018. Struktura dotace na výkon regionálních funkcí zůstává stejná i pro tuto koncepci. Ve výši dotace by měly být zohledněny současné potřeby knihoven a možnosti Středočeského kraje.

Zdůvodnění:

Od roku 2012, kdy byla přidělena dotace na výkon regionálních funkcí ve výši 7 500 000 Kč na jedné z nejnižších úrovní za dobu existence tohoto systému od roku 2006, se situace značně zlepšila až k letošnímu rozpočtu ve výši 13 700 000 Kč. Nutno zdůraznit, že mezi lety 2006 až 2009 dosahovala výše přidělené dotace téměř 20 000 000 Kč (viz Příloha č. 2: Dotace na RF 2006-2018). K této částce jsme se zatím ještě nepřiblížili. I přes tento příznivý vývoj by bylo velmi vhodné, aby se tato částka nestala částkou fixní, ale byly zohledňovány potřeby přispívající k větší kvalitě poskytovaných služeb i současná ekonomická situace.

I pro tuto koncepci je počítáno se zachováním stávající struktury financování výkonu RF: dotace pro pověřené knihovny, dotace pro centrální funkci, dotace na výměnný fond, dotace pro obce zřizující knihovny ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek.

Vývoj financování regionálních funkcí za období 2012 až 2018 (v tis. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dotace pro pověřené knihovny	5 000	5 436	5 620	5 771	6 091	7 454	8 335
Dotace pro centrální funkci	2 500	1 564	1 750	1 799	2 009	2 362	2 565
Dotace na výměnný fond	0	3 000	2 630	2 630	2 630	2 800	2 800
Dotační program pro knihovny zřizované obcemi	2 426	0	1 130	878	900	891	1 500
Celkem	9 926	10 000	11 130	11 078	11 630	13 507	15 200

Vývoj přidělených dotací za období 2006-2018 viz příloha č. 2.

3. Celostátní koncepce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji

3.1. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020

Z této koncepce vyplývá několik základních, prioritních oblastí k zajištění budoucího rozvoje knihoven:

- knihovny ve virtuálním prostředí;
- knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra;
- budování kvalitních knihovnických fondů a informačních zdrojů;
- trvalé uchování tradičních knihovnických dokumentů;
- výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách;
- systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb;
- vzdělávání pracovníků knihoven;
- knihovny jako vědecko-výzkumné instituce.

V koncepci je deklarováno, že naplněním těchto cílů se zlepší obsah a kvalita knihovnických a informačních služeb pro odbornou i širokou veřejnost.

Jedním z cílů této koncepce, kterého by mělo být také dosaženo, je *Stabilní financování regionálních funkcí knihoven, čímž bude dosaženo vyrovnanějších výsledků knihoven v rámci ČR při naplňování standardu regionálních funkcí, a tím i lepší dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb i pro občany žijící v malých obcích.*

V jednom z hlavních bodů **Knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra**, je popsáno, jak by měl vypadat rozvoj regionálních funkcí knihoven v tomto období:

- posílit financování a stabilitu regionálních funkcí knihoven;
- zefektivnit komunikaci knihoven se všemi stupni veřejné správy a vytvořit spolupracující systém;

- provázat poskytování regionálních funkcí knihoven s metodickým pokynem ministerstva kultury k vymezení standardu VKIS;
- stabilizovat finanční a personální zajištění výkonu regionálních funkcí a motivovat obce v péči o knihovnu;
- zajišťovat a rozšířit nabídku celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven, motivovat k jejich stálému profesnímu růstu; zajišťovat vzdělávání metodiků krajských a pověřených knihoven mj. v oblasti metod a cílů komunitně fungujících knihoven;
- preferovat pomoc knihovnám v malých obcích;
- podporovat spolupráci knihoven, paměťových a dalších odborných institucí v regionech;
- rozšířit a zefektivnit vytváření a cirkulaci výměnných souborů knih a dalších dokumentů v rámci regionu;
- podporovat využívání a provoz regionálních automatizovaných systémů;
- asistovat malým neprofesionálním knihovnám při tvorbě a aktualizaci webových stránek a zpřístupňování údajů o nabízených informačních zdrojích.

3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

V návaznosti na tuto celostátní koncepci jsou definovány i cíle regionálních funkcí pro Středočeský kraj:

- Zajistit dostupnost a rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb občanům Středočeského kraje, a vyrovnávat tak rozdíly v úrovni poskytování těchto služeb obyvatelům měst a malých obcí s přihlédnutím k jejich specifikům.
- Zajistit kvalitu a kontinuitu veřejných knihovnických a informačních služeb s přihlédnutím k informačním potřebám uživatelů.
- Odstranit nežádoucí rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb oproti jiným krajům.
- Zajistit účelnou dělbu práce a koordinaci odborných činností v rámci Středočeského kraje.
- Zajistit stabilní a dostatečné financování výkonu regionálních funkcí, zajistit efektivní využití přidělených finančních prostředků.
- Vytvářet kvalitní a žánrově pestrý výměnný fond, zajistit jeho ochranu a správu a jeho distribuci prostřednictvím výměnných souborů do obecních knihoven ve Středočeském kraji.
- Zvyšovat a udržet odborný standard služeb v knihovnách ve všech regionech Středočeského kraje.
- Zajistit možnosti a podmínky pro kvalifikační růst pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).
- Zlepšit prezentace knihoven a jejich služeb.
- Podpořit knihovny při zavádění regionálních automatizovaných knihovnických systémů a při snaze po jejich větším využívání.

4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji

4.1. Systém knihoven

Systém knihoven ve Středočeském kraji tvoří **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**, zřizovaná Středočeským krajem (krajská knihovna), **základní knihovny** zřizované příslušnými orgány obcí a **speciální knihovny** (muzejní, vysokoškolské, vojenské, lékařské aj.).

Pro výkon regionálních funkcí se dále používá toto členění knihoven:

- **Pověřená knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven.
- **Obsluhovaná knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která uzavřela s krajskou nebo pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.
- **Neprofesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.
- **Profesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka (knihovníků) vyšším než 15 hodin týdně.

Příjemci služeb v rámci regionálních funkcí (obsluhované knihovny) jsou základní profesionální a neprofesionální knihovny provozované příslušnými orgány obcí na území Středočeského kraje. Základní podmínkou je, aby obsluhovaná knihovna byla zapsaná v evidenci Ministerstva kultury a měla uzavřenou smlouvu s krajskou nebo pověřenou knihovnou. Další podmínky jsou uvedeny v kapitole 7 Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF.

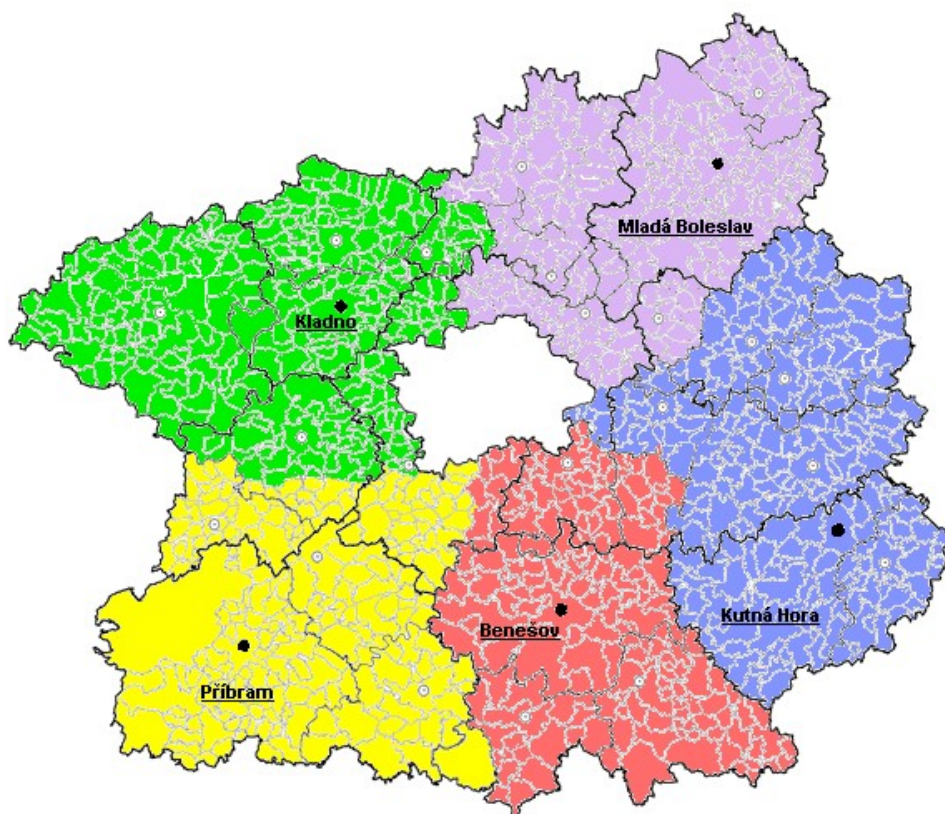
Ke dni 1. 1. 2018 působilo ve Středočeském kraji 817 obsluhovaných knihoven, z toho 104 profesionálních a 713 neprofesionálních.

4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí

Regionální funkce v rozsahu celého Středočeského kraje vykonává centrálně **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**. Typicky se jedná o nákup dokumentů do výměnného fondu, vzdělávání knihovníků, krajskou statistiku knihovnických činností aj.

Pro výkon dalších regionálních funkcí a zajištění služeb přímo obsluhovaným knihovnám je Středočeský kraj rozčleněn na pět regionů: **Benešov, Kladno, Kutná Hora, Mladá Boleslav a Příbram**. Regionální funkce v těchto regionech vykonávají:

- **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**, pro region Kladno,
- **Městská knihovna Benešov** – pověřená knihovna pro region Benešov,
- **Městská knihovna Kutná Hora** – pověřená knihovna pro region Kutná Hora,
- **Knihovna města Mladá Boleslav** – pověřená knihovna pro region Mladá Boleslav,
- **Knihovna Jana Drdy Příbram** – pověřená knihovna pro region Příbram.

Přehled knihoven v regionech (stav k 1. 1. 2018)

Region	Knihovna zajišťující výkon RF	Obsluhovaných knihoven	Z toho neprofesionálních	Z toho profesionálních
Benešov	Městská knihovna Benešov	115	95	20
Kladno	Středočeská vědecká knihovna v Kladně	194	166	28
Kutná Hora	Městská knihovna Kutná Hora	200	178	22
Mladá Boleslav	Knihovna města Mladá Boleslav	155	136	19
Příbram	Knihovna Jana Drdy Příbram	153	138	15
Celkem		817	713	104

Středočeská vědecká knihovna v Kladně vykonává regionální funkce týkající se území celého Středočeského kraje („centrální funkce“) a regionální funkce v regionu Kladno na základě své zřizovací listiny a organizačního řádu. Organizačním útvarem zajišťujícím výkon regionálních funkcí je oddělení Krajské knihovnické centrum (dále jen KKC).

Pověřené knihovny vykonávají regionální funkce v příslušných regionech na základě smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí uzavřené s krajskou knihovnou.

Podrobná specifikace a rozsah služeb zajišťovaných v rámci „centrální funkce“ krajskou knihovnou a v jednotlivých regionech krajskou a pověřenými knihovnami jsou uvedeny v kapitole 5 Předmět činnosti.

4.3. Počet regionů a pověřených knihoven

Počet pěti regionů a pověřených knihoven byl ustanoven v koncepci z roku 2005, je tedy platný od počátku roku 2006. Toto územní členění převzala i koncepce následující pro roky 2014-2018 a i nadále zůstane v platnosti pro léta 2019-2022. Díky velikosti jednotlivých regionů takto nastaveného územního uspořádání Středočeského kraje pro účely RF se Středočeský kraj stal atypickým oproti jiným krajům, což dokládají mimo jiné následující ukazatele:

Ukazatel	Hodnota ukazatele k 1. 1. 2018	
	Za Středočeský kraj	Průměr za celou ČR
Počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou a krajskou knihovnu	163,4	59
Počet obsluhovaných knihoven na jeden pracovní úvazek	42,3	26

Malý počet regionů je výhodný ve vztahu Středočeský kraj – krajská knihovna – pověřená knihovna, neboť umožňuje účinnou komunikaci a efektivní využití prostředků. Méně výhodný je však ve vztahu krajská knihovna, respektive pověřené knihovna – obsluhované knihovny, neboť ve velkých regionech a při velkém počtu obsluhovaných knihoven je naopak komunikace obtížnější, zvyšují se nároky na metodickou práci a dochází také k větší závislosti na centru.

Nevýhoda velkých regionů může být eliminována dostatečným počtem kvalifikovaných pracovníků, kteří se věnují metodické činnosti v krajské a pověřených knihovnách a dobrou spoluprací s většími základními knihovnami, jež spadají do kategorie obsluhovaných knihoven, ale zároveň mohou v součinnosti s pověřenými knihovnami metodicky působit na malé, neprofesionální knihovny ve svém okolí. Pokud bude k takovéto spolupráci mezi pověřenou, případně krajskou knihovnou a většími (profesionálními) základními knihovnami docházet, je účelné, aby to bylo potvrzeno smlouvou, v níž bude specifikován rozsah pomoci a podmínky, za jakých bude poskytována.

5. Předmět činnosti

5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb

Rozdělení činností vykonávaných krajskou a pověřenými knihovnami vychází ze Standardu regionálních funkcí uvedeného v Metodickém pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Do specifikace jednotlivých činností se promítají aktuální potřeby, vyplývající z Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020 a z cílů regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz kapitola 3).

5.1.1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost

Cíl: podpora zajištění kvalitních knihovnických a informačních služeb v knihovnách Středočeského kraje.

Charakteristika činností:

- a) poskytování odborných konzultací (ústních, telefonických, písemných) ze všech oblastí knihovnické a informační činnosti, provozu knihovny a podpůrných činností;
- b) praktická pomoc při řešení odborných problémů (koncepte knihovny, legislativa, statistika, meziknihovní služby, elektronické informační zdroje, internet, souborné katalogy, bibliografická a rešeršní činnost aj.);
- c) pomoc zřizovatelům neprofesionálních knihoven při zpracování projektů předkládaných do výběrových řízení vyhlašovaných např. Ministerstvem kultury ČR;
- d) metodické instrukce nebo informace zveřejněné na webové stránce krajské a pověřené knihovny;
- e) vedení a aktualizování informací určených obsluhovaným knihovnám a vystavených na webových stránkách SVK v Kladně v oddíle Pro knihovny;
- f) aktualizování adresáře knihoven Středočeského kraje v Centrálním adresáři knihoven a informačních institucí v ČR (dále jen CADR) v součinnosti s pověřenými knihovnami a dalšími knihovnami v kraji;
- g) zapojení všech knihoven v kraji do CADRu a v návaznosti také do adresáře portálu Knihovny.cz;
- h) zapojení profesionálních knihoven do katalogu v rámci portálu Knihovny.cz;
- i) metodické návštěvy pravidelné – minimálně 2x ročně v každé obsluhované knihovně (např. při předávání výměnných souborů), na vyžádání nebo při vzdělávacích akcích, poradách apod.;
- j) vydávání internetového občasníku Mezi námi, který je určen především malým knihovnám;
- k) zpracování plánu a rozboru činnosti za příslušný rok, výroční zprávy aj.

5.1.2. Statistika knihovnických činností

Cíl: shromáždění, zpracování a vyhodnocení statistických údajů o výsledcích činnosti obsluhovaných knihoven ve Středočeském kraji za příslušné období.

Charakteristika činností:

- a) metodická i praktická pomoc obsluhovaným knihovnám ve Středočeském kraji při zpracování statistických výkazů;
- b) informování obsluhovaných knihoven o změnách ve statistických výkazech;
- c) shromáždění statistických výkazů z jednotlivých základních knihoven, kontrola dat obsažených v těchto výkazech a následné zpracování (uložení do databáze NIPOS, sumarizace, analýza apod.) a vyhodnocení;
- d) využití výsledků statistického šetření.

5.1.3. Vzdělávání, semináře a porady

Cíl: podpora zajištění celoživotního vzdělávání pracovníků obsluhovaných knihoven Středočeského kraje.

Vzdělávací aktivity zajišťující nabídku odborného vzdělávání v minimálním rozsahu 48 hodin všem knihovníkům profesionálních a v rozsahu 8 hodin všem knihovníkům neprofesionálních knihoven v kraji. Objem vzdělávacích akcí pro pracovníky specializovaných knihoven není specifikován.

Charakteristika činností:

- a) semináře, přednášky a další tematicky zaměřené vzdělávací akce;
- b) kvalifikační kurz Knihovnického minima nebo jiné kvalifikační či rekvalifikační kurzy určené pracovníkům knihoven bez odborného vzdělání či začínajícím novým pracovníkům;
- c) kurzy počítačové gramotnosti;
- d) vypracovávání projektů k získání grantů na vzdělávací akce, zvláště z programu VISK Ministerstva kultury ČR;
- e) porady zástupců krajské knihovny a pověřených knihoven – 4x ročně;
- f) porady knihovníků obsluhovaných profesionálních knihoven – 2x ročně.

5.1.4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa

Cíl: budování kvalitního, aktuálního a odborně zpracovaného výměnného fondu a jeho efektivního využití v obsluhovaných knihovnách Středočeského kraje.

Knihy nakoupené do výměnného fondu z finančních prostředků Středočeského kraje jsou majetkem Středočeského kraje. Akvizici zajišťuje centrálně krajská knihovna (KKC) v součinnosti s pověřenými knihovnami. Efektivní způsob nákupu a rychlé zpracování dodaných knih umožňují, aby se nové přírůstky dostaly co nejdříve do obsluhovaných knihoven.

Knihy jsou zpracovávány v automatizovaných systémech krajské knihovny (systém ARL a KOHA) a pověřených knihoven (systémy Tritius, Clavius, KpWin). Zde je kladen důraz především na maximální využití sdílení katalogizačních záznamů, což povede k redukci počtu chyb v jednotlivých záznamech či jejich duplicitě.

Stav výměnného fondu k 1. 1. 2018 byl **228 494** knihovních jednotek. Průměrný roční přírůstek do výměnného fondu za posledních 5 let činil **13 682,2** knihovních jednotek. I pro následující období by měl být zachován tento trend. Za optimální přírůstek do výměnného fondu považujeme a předpokládáme ve výši 14 000 knihovních jednotek.

Knihy z výměnného fondu jsou určeny neprofesionálním i profesionálním obsluhovaným knihovnám.

Charakteristika činností:

Akvizice a zpracování

- a) centrální objednávka v KKC na základě seznamu, v případě potřeby doplněného o individuální požadavky z pověřených knihoven (PK);
- b) kontrola dodaných knih podle dodacích listů a fyzického stavu, evidence v knihovních systémech krajské knihovny a PK (přírůstkový seznam), adjustace a technické vybavení;

- c) úhrada faktur (krajská knihovna);
- d) zpracování dodaných knih (katalogizace) v knihovních systémech krajské knihovny a PK;
- e) archivace přírůstkových seznamů v krajské knihovně.

Cirkulace a distribuce

- f) tvorba výměnných souborů určených do obsluhovaných knihoven podle požadavků těchto knihoven;
- g) distribuce výměnných souborů do obsluhovaných knihoven;
- h) návrat výměnných souborů;
- i) cirkulace, evidence pohybu výměnného fondu.

Správa výměnného fondu

- j) uložení a ochrana fondu ve skladech KKC a PK;
- k) návrhy na vyřazení dokumentů z výměnného fondu – zastaralé, multiplikáty, opotřebované nebo poškozené dokumenty (dle § 17 knihovního zákona);
- l) schválení návrhů na vyřazení, archivace vyřazovacích seznamů – úbytkový seznam;
- m) nabídka vyřazených dokumentů jiným knihovnám;
- n) revize výměnného fondu.

5.1.5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven

Cíl: zajištění pomoci při revizi a aktualizaci knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji

Charakteristika činností:

- a) metodická pomoc při revizi knihovního fondu obsluhované knihovny dle platné legislativy (§ 16 knihovního zákona, vyhláška č. 88/2002 Sb.) – zejména pomoc při zahájení a ukončení revize, dohledávkách, opravách a zpracování protokolu z revize;
- b) metodická pomoc při aktualizaci knihovního fondu – tvorba akviziční strategie, posouzení vyřazovaných dokumentů apod.

5.1.6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)

Cíl: zajištění kvalitní akvizice a zpracování knihovních fondů obsluhovaných knihoven, motivovat provozovatele ke zvyšování objemu doplňování vlastních knihovních fondů.

Pozn.: s ohledem na centrální tvorbu výměnného fondu tato služba nezahrnuje akvizici dokumentů do výměnného fondu z finančních prostředků provozovatelů obsluhovaných knihoven (viz zdůvodnění v bodě 2.3).

Charakteristika činností:

- a) akvizice dokumentů do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a z finančních prostředků na nákup dokumentů poskytnutých provozovatelem obsluhované knihovny;

- b) zpracování dokumentů pořízených do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a za finančního přispění provozovatele obsluhované knihovny;
- c) zprostředkování digitalizace regionálních dokumentů, vzácných sbírek, kronik apod. z fondů obsluhovaných knihoven; digitalizace probíhá v digitalizačním pracovišti SVK v Kladně.

5.1.7. Automatizace knihovních procesů

Cíl: optimální využití automatizovaných knihovních systémů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji, zvýšení racionalizace jejich služeb.

Charakteristika činností:

- a) pomoc s automatizací knihovních procesů, zejména formou zpřístupnění katalogu obsluhované knihovny prostřednictvím regionálního knihovního systému (Clavius REKS, KOHA aj.) – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny a na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou;
- b) podpora regionálních knihovních automatizovaných systémů.

5.2. Poskytovatelé, příjemci a rozsah poskytovaných služeb

Služba / činnost	Poskytovatel	Příjemci	Periodicita, termíny
1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost			
a-h) konzultace, odborná pomoc, informace na webu aj.	KKC a PK	obsluhované knihovny nebo jejich zřizovatelé	průběžně
i) metodické návštěvy	KKC a PK	obsluhované knihovny	minimálně 2x ročně do každé obsluhované knihovny
j) bulletin Mezi námi	KKC	PK, obsluhované knihovny	občasník
k) plán, výroční zpráva	KKC		1x ročně
k) rozbor činnosti	KKC		2x ročně
2. Statistika knihovnických činností			
a-b) pomoc se zpracováním výkazů	KKC a PK	obsluhované knihovny nebo jejich zřizovatelé	průběžně
c) shromáždění, sumarizace a další zpracování	KKC z podkladů z PK a obsluhovaných knihoven	(NIPOS, NK ČR, MK ČR)	1x ročně

d) využití výsledků		KKC, PK, obsluhované knihovny	průběžně
3. Vzdělávání, semináře a porady			
a-d) semináře, přednášky, kurzy aj., projekty k získání grantů	KKC dle vlastních zjištění a návrhů PK	pracovníci PK a obsluhovaných knihoven	průběžně podle plánu a aktuálních potřeb
e) porady SVK a PK			4x ročně
f) porady SVK, PK, profesionálních obsluhovaných knihoven			2x ročně
4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa			
a-d) akvizice a zpracování	KKC a PK		průběžně, 14 000 knihovních jednotek ročně
e) archivace přírůstkových seznamů	KKC		1x ročně
f-i) tvorba, distribuce a cirkulace výměnných souborů	KKC a PK	obsluhované knihovny	podle požadavků obsluhovaných knihoven nebo minimálně 2x ročně do jedné obsluhované knihovny 1 soubor po 60 svazcích
j) uložení, ochrana fondu	KKC a PK		průběžně
k) návrhy na vyřazení dokumentů (vyřazovací seznamy)	KKC a PK		1x ročně
l) schválení návrhů na vyřazení, úbytkový seznam	KKC (schválení vyřazovacích seznamů provádí vedení krajské knihovny)		1x ročně
m) nabídka vyřazených dokumentů	KKC ve spolupráci s PK		dle knihovního zákona
n) revize výměnného fondu	KKC a PK v součinnosti a s kontrolou KKC		dle knihovního zákona

5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven			
a) metodická pomoc při revizi knihovního fondu	KKC a PK	obsluhované knihovny neprofesionální a s pracovním úvazkem nejvýše 1,0	1x za 5 let - na vyžádání
b) metodická pomoc při aktualizaci knihovního fondu	KKC a PK	obsluhované knihovny neprofesionální a s pracovním úvazkem nejvýše 1,0	na vyžádání
6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)			
a-b) akvizice a zpracování dokumentů do knihovních fondů obsluhovaných knihoven	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	na vyžádání, průběžně
c) zprostředkování digitalizace regionálních dokumentů apod. z fondů obsluhovaných knihoven	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	na vyžádání, průběžně
7. Automatizace knihovních procesů			
a) pomoc s automatizací knihovních procesů	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	průběžně
b) podpora regionálních knihovních systémů	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	průběžně

6. Financování regionálních funkcí

6.1. Náklady poskytovaných služeb

Předpokládané náklady na zajištění výkonu regionálních funkcí vycházejí ze struktury a rozsahu činností uvedených v kapitole 5 Předmět činnosti. Jedním z hlavních cílů regionálních funkcí je vyrovnávat rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi velkými městy a malými obcemi, ale také mezi různými místy v České republice. Tato koncepce vychází z koncepce předchozí v základním pojetí finančního zajištění výkonu RF. Proto předpokládá, že zde bude i nadále pokračovat pozitivní trend, při němž rozsahu činností zajišťujících výkon RF budou odpovídat i vynaložené náklady ve Středočeském kraji, které budou srovnatelné s regionálními funkcemi v ostatních krajích České republiky. V případě nákladů jsme dosáhli jistých úspor díky centralizaci, která je ve Středočeském kraji vyšší než jinde (centrální tvorba výměnného fondu, velké regiony) a která umožňuje efektivní využití prostředků při zajištění srovnatelné kvality služeb. Vývoj přidělených dotací za období 2006-2018 viz příloha č. 2.

6.1.1. Nákup dokumentů do výměnného fondu

V roce 2017 byly zakoupeny dokumenty do výměnného fondu za **2 803 665 Kč**. Při předpokladu průměrného ročního přírůstku dokumentů do výměnného fondu ve výši **14 000 knihovních jednotek** by bylo v roce 2019 zapotřebí částky **2 900 000 Kč**. Za předpokladu průměrného meziročního růstu cen knih o 3-4 % každý rok (výpočty za předchozí roky), by bylo třeba tuto částku v následujících letech pravidelně navyšovat alespoň o 3 % ročně. V následujících letech by bylo optimální na nákup dokumentů do výměnného fondu počítat s částkami: **2020 – 2 987 000 Kč, 2021 – 3 076 610 Kč, 2022 – 3 168 908 Kč**.

Předpokládané náklady:

průměrná cena knihy = 296 Kč
průměrná cena při množstevní slevě 30,16 % = 207 Kč
náklady na roční přírůstek 14 000 knihovních jednotek = cca 2 900 000 Kč

6.1.2. Mzdové náklady

Skutečný rozsah a kvalita poskytovaných služeb je závislý na počtu úvazků knihovníků, kteří tyto služby bezprostředně zajišťují. V roce 2017 zajišťovalo výkon regionálních funkcí v celé České republice cca 225 pracovníků (225,3 úvazku), celkem bylo obsluhováno 5 939 knihoven, tedy cca 26 knihoven na jeden pracovní úvazek. Pro zajištění minimálního rozsahu služeb ve Středočeském kraji, tak aby jejich kvalita byla srovnatelná s kvalitou služeb v ostatních krajích, je nutné alespoň 25 pracovních úvazků (knihovníků a pracovníků zajišťujících podpůrné činnosti), což odpovídá počtu přibližně 33 obsluhovaných knihoven na jeden úvazek (k tomuto parametru, který byl výpočtem stanoven i v předchozí koncepci, jsme se stavem ke konci roku 2017 s počtem přibližně 19,3 úvazků pouze přiblížili, parametru nebylo dosaženo).

V následující tabulce jsou uvedeny přepočítané úvazky knihovníků (na centrální funkci dle prováděných činností, na jednotlivé regiony dle prováděných činností a počtu obsluhovaných knihoven) a přibližný podíl úvazků na ostatní, podpůrné činnosti. Do ostatních úvazků jsou zahrnuty pracovní hodiny řidičů (5 hodin na 1 obsluhovanou knihovnu za rok), účetních (250 hodin na 1 pověřenou knihovnu za rok) a externích lektorů (pouze u centrální funkce, v rozsahu 200 hodin za rok). Mzdové náklady knihovníků vycházejí z předpokládaného platu knihovníka v 11. třídě, 8. stupni (4 úvazky u centrální funkce, 2 v regionu Kladno, 1 úvazek v ostatních regionech), knihovníka v 10. třídě, 8. stupni (ostatní úvazky), zahrnují 15 % na osobní

ohodnocení a 36 % zákonných odvodů. Ostatní mzdové náklady zahrnují mzdy ve výši cca 150 Kč za hodinu a 36 % zákonných odvodů.

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven / z toho neprofesionálních)	Úvazky pracovníků zajišťujících RF	Mzdové náklady celkem (tis. Kč)
Krajská – centrální funkce	3,90	2 150
Krajská – region Kladno (194/166)	4,30	1 717
Benešov (115/95)	2,10	833
Kutná Hora (200/178)	4,00	1 730
Mladá Boleslav (155/136)	2,25	1 356
Příbram (153/138)	2,75	1 341
Celkem	19,3	9 127

6.1.3. Ostatní náklady

Ostatní náklady zahrnují nájemné, náklady na pohonné hmoty, na obnovu výpočetní techniky, na kancelářský materiál a na služby. Jsou počítány ve výši cca 1 500 Kč na jednu obsluhovanou knihovnu, v případě centrální funkce se vychází z odhadu skutečných potřeb na rok 2018.

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven/z toho neprofesionálních)	Ostatní náklady (tis. Kč)
Krajská – centrální funkce	350
Krajská – region Kladno (194/166)	165
Benešov (115/95)	370
Kutná Hora (200/178)	340
Mladá Boleslav (155/136)	214
Příbram (153/138)	234
Celkem	1 673

6.1.4. Rekapitulace nákladů

Následující tabulka obsahuje rekapitulaci nákladů ve vazbě na činnosti (služby), které jsou jednotlivými typy nákladů pokryty. Činnosti jsou označeny čísly a písmeny odkazujícími na charakteristiku činností uvedenou v bodech 5.1 a 5.2.

Knihovna	Služba/činnost	Mzdové náklady (tis. Kč)	Nákup dokumentů/ Ostatní náklady (tis. Kč)	Náklady celkem (tis. Kč)
Krajská – dotace na dokumenty do výměnného fondu	4a		2 900	2 900
Krajská – centrální funkce	Vedení KKC , 1e, 1f, 1h, 1i, 1j, 1k, 2c, 2d, 3a, 3b, 3c, 3d, 3e, 3f, 4a, 4c, 4e, 4l, 4m, 4n, 5a, 5b	2 150	350	2 500

Krajská – region Kladno	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 1h, 1i, 2a, 2b, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 717	165	1 882
Benešov	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 1h, 1i, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	833	370	1 203
Kutná Hora	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 1h, 1i, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 730	340	2 070
Mladá Boleslav	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 1h, 1i, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 356	214	1 570
Příbram	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 1h, 1i, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 341	234	1 575
Činnosti zajištěné na základě zvláštních smluv	6a, 6b, 6c, 7a, 7b	0	0	0
Celkem		9 127	4 573	13 700

Náklady v celkové výši **13 700 tis. Kč** představují úspornou variantu k zajištění základních činností souvisejících s výkonem regionálních funkcí ve Středočeském kraji (s výjimkou činností vykonávaných na základě zvláštních smluv – viz body 5.1.6 a 5.1.7), tak aby rozsah a kvalita těchto činností byly srovnatelné s obdobnými službami poskytovanými knihovnám v jiných krajích České republiky. Po započtení nákladů na nákup knihovního fondu by částka mohla k roku 2022 vzrůst na celkových **15 400 tis. Kč**. Úspornost této koncepce je zajištěna velkou mírou centralizace činností a eliminací režijních nákladů na minimum. Důraz je kladen na doplňování knihovního fondu a na práce související s poskytováním služeb obsluhovaným knihovnám, tedy na oblast materiálových a mzdových nákladů. Nejsou započítány náklady na obnovu služebních vozů, ani jiné investiční prostředky.

K posouzení výše předpokládaných nákladů lze použít srovnání se skutečnými náklady, které byly vynaloženy na výkon regionálních funkcí v České republice v roce 2017 (viz Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí v ČR za rok 2017 dostupná na webu Národní knihovny ČR: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/vyrocní-zpravy>)

Ukazatel	Česká republika (skutečnost 2017)	Středočeský kraj (koncepce 2019-2022)
Průměrná částka na 1 obyvatele (z 55 % nákladů)	6 Kč	5,85 Kč
Průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu (ze 45 % nákladů)	9 321 Kč	7 546 Kč

Průměrná částka na 1 obyvatele je vypočítána z 55 % přidělených finančních prostředků a vztahuje se k počtu obyvatel po odečtu obyvatel krajských měst, průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu je vypočtena ze 45 % přidělených finančních prostředků. Pro koncepci Středočeského kraje se vychází z nákladů ve výši **13 700 000 Kč** (55 % nákladů = 7 535 000 Kč, 45 % nákladů = 6 165 000 Kč), z počtu obyvatel Středočeského kraje bez města Kladna (1 356 216 – 68 804 = 1 287 412) a z počtu 817 obsluhovaných knihoven.

6.2. Dotace z rozpočtu Středočeského kraje

Finanční prostředky na uhrazení nákladů spojených s plněním regionálních funkcí jsou poskytovány formou příspěvku na provoz a dotací z rozpočtu Středočeského kraje:

- Příspěvek na provoz na nákup dokumentů do výměnného fondu;
- Příspěvek na provoz na výkon krajských regionálních funkcí (centrální funkce);
- Příspěvek na provoz na výkon regionálních funkcí regionu Kladno;
- Dotace na výkon regionálních funkcí ostatních regionů;
- Dotace Středočeského fondu kultury a podpory památek, tematické zadání „Obecní knihovny“.

Prostředky u činností uvedených pod body a) až c) jsou poskytovány příspěvkem na provoz poskytovaným Středočeským krajem krajské knihovně. Dotace uvedené pod bodem d) jsou poskytovány na základě smlouvy mezi Středočeským krajem a příslušnou pověřenou knihovnou.

Návrh na rozdělení celkové poskytnuté částky určené na realizaci regionálních funkcí předkládá Středočeská vědecká knihovna v Kladně a schvaluje jej Rada a Zastupitelstvo Středočeského kraje po předchozím projednání ve Výboru pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch, a to podle následujícího harmonogramu:

Činnost	Termín
Návrh na rozdělení celkové částky na příspěvek na provoz krajské knihovně a na jednotlivé dotace pověřeným knihovnám	říjen
Projednání celkové částky na provozní příspěvek krajské knihovně a jednotlivé dotace pověřeným knihovnám Radou SK a Výborem pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch	říjen / listopad
Schválení provozního příspěvku krajské knihovně Zastupitelstvem SK	listopad / prosinec
Schválení dotací pro pověřené knihovny Zastupitelstvem SK	listopad / prosinec
Smlouvy pro pověřené knihovny	prosinec
Zaslání první částky z dotací	leden

6.3. Další zdroje financování

Obdobně jako předchozí koncepce, i tato koncepce nepočítá s využitím finančních prostředků od provozovatelů obsluhovaných knihoven na nákup dokumentů do výměnného fondu. Případná spoluúčast obcí by znamenala vznik dalších vlastnických vztahů k výměnnému fondu, což by přineslo komplikace jak při správě fondu, tak při jeho využívání (distribuci výměnných souborů), což by ve svém důsledku vedlo k dalšímu navýšení nákladů. Proto považujeme za výhodnější zachovat centrální, jednotnou tvorbu výměnného fondu. Tento výměnný fond bude i nadále ve výhradním vlastnictví Středočeského kraje, z jehož prostředků bude dotován.

7. Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF

Služby poskytované prostřednictvím výkonu regionálních funkcí z finančních prostředků Středočeského kraje jsou cíleny především na pomoc knihovnám v malých obcích. Snahou je motivovat provozovatele knihoven ke kvalitnímu zajištění činnosti knihoven. Obsluhovaná knihovna, která je příjemcem těchto služeb, je proto povinna splnit následující požadavky:

- je zřizována dle platné legislativy (evidována v Evidenci knihoven na Ministerstvu kultury ČR);
- je připojena k internetu, který je dostupný pro uživatele v otevírací době knihovny;
- zřizovatel knihovny nebo obsluhovaná knihovna každoročně vyplňuje statistický výkaz Roční výkaz o knihovně za rok..... KULT (MK) 12 – 01 podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě; výkaz předá prostřednictvím PK do KKC ke zpracování krajského statistického výkazu a rozboru činnosti;
- má zajištěn přístup k elektronické poště, kterou aktivně využívá v komunikaci s KKC i PK;
- má vlastní webovou stránku, pokud ne, jsou základní informace o knihovně (v doporučené podobě) uveřejněny na webové stránce zřizovatelské obce;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu má na svých webových stránkách odkaz na stránku své knihovny;
- na webové stránce knihovny je uvedeno, že knihovna je příjemcem podpory od Středočeského kraje poskytované formou regionálních funkcí; v případě, že knihovna svou webovou stránku nemá, je to uvedeno na stránkách zřizovatelské obce;
- knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí ve vymezeném regionu musí tuto skutečnost zveřejnit na svých webových stránkách;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu umožní knihovnickovi absolvování kurzu Knihovnického minima v rámci odborného vzdělávání; účastníku bude dáno osvědčení o jeho absolvování; dále obec umožní účast na poradách pořádaných PK nebo KKC;
- vytvářet vhodné podmínky pro deponování výměnného souboru;
- obec dále spolupracuje s KKC a Středočeským krajem při hodnocení služeb spojených s výkonem regionálních funkcí.

Knihovnám nebo zřizovatelským obcím, které nesplní tyto podmínky, může být odmítnuto poskytování služeb formou regionálních funkcí.

Poskytování služeb formou regionálních funkcí může být obsluhovaným knihovnám odepřeno nebo omezeno i z dalších důvodů, mezi něž patří zejména:

- neochota knihovny nebo obce spolupracovat;
- neochota vyplňovat statistický výkaz;
- dlouhodobá neúčast na vzdělávacích akcích pořádaných KKC nebo PK;
- neochota či neschopnost komunikovat s KKC a PK (přínejmenším formou elektronické komunikace, která je v dnešní době již standardní formou komunikace);
- nedostatečná otevírací doba;
- nedostatečný počet čtenářů nebo výpůjček.

Omezení služeb z výše uvedených důvodů se může týkat snížení počtu knih ve výměnných souborech, delší periodicity v dodávání výměnných souborů nebo omezení metodických cest a konzultací. Zásadou je vždy, aby poskytování služeb bylo efektivní z hlediska pracnosti, využití knihovního fondu a poskytnutých finančních prostředků. Rozhodnutí o případném omezení služeb přísluší krajské knihovně na základě podkladů z pověřené knihovny. Rozhodčí postavení zastává Středočeský kraj.

KKC a PK budou poskytovanými službami formou regionálních funkcí preferovat knihovny, které aktivně rozvíjejí svou knihovnickou či komunitní činnost, kterou propagují i na svých webových stránkách nebo na stránkách obce.

8. Kontrola a hodnocení

Cílem kontrolních a hodnotících opatření je prokázat, že výkon regionálních funkcí je efektivní a přínosný pro veřejné knihovnické a informační služby ve Středočeském kraji a že jsou plněny cíle této koncepce. Vyhodnocení zjištěné situace slouží jako podklad dalšího směřování služeb nabízených v rámci výkonu regionálních funkcí, případně pro jejich zkvalitnění a posílení.

8.1. Kontrola

8.1.1. Věcná

Krajská knihovna kontroluje kvalitu, rozsah a efektivitu poskytovaných služeb ve všech regionech Středočeského kraje. Kontrolu provádí na základě vlastních zjištění a z podkladů zpracovaných v PK. Předmětem kontroly jsou především:

- smlouvy s obsluhovanými knihovnami;
- využívání a ochrana výměnného fondu;
- metodická činnost;
- vzdělávání knihovníků;
- webové stránky knihoven a další formy poskytování informací pro obsluhované knihovny.

Pověřené knihovny kontrolují využívání služeb poskytovaných v rámci regionálních funkcí v obsluhovaných knihovnách a plnění podmínek pro poskytování služeb ze strany obsluhovaných knihoven. O případných nedostatcích informují KKC.

8.1.2. Finanční

Finanční kontrola navazuje na věcnou a jejím cílem je především zjistit, zda dochází k efektivnímu využívání přidělených finančních prostředků. Zahrnuje:

- vnitřní systém finanční kontroly v krajské a pověřených knihovnách;
- kontroly z úrovně Středočeského kraje;
- vyhodnocení dotace vzhledem k finančnímu zajištění výkonu regionálních funkcí.

8.2. Hodnocení

Krajská knihovna (KKC) zpracovává za každý rok Výroční zprávu o výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji. Zpráva obsahuje hodnocení všech činností prováděných v rámci výkonu regionálních funkcí, a to ve struktuře dané touto koncepcí. Ukazatele umožňují srovnání výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji s výkonem regionálních funkcí v ostatních krajích České republiky.

Výroční zpráva je předávána Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje a je vystavena na webových stránkách krajské knihovny v oddíle Pro knihovny. Současně je poskytováno stručné zhodnocení výkonu regionálních funkcí a přehled statistických ukazatelů za příslušný rok Národní knihovně ČR pro vytvoření souhrnné výroční zprávy a srovnávacích ukazatelů za celou Českou republiku.

Hodnocení výkonu regionálních funkcí na základě údajů z výroční zprávy a statistických údajů provádí vedení krajské knihovny a Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje. Výsledky jsou podkladem pro další vývoj regionálních funkcí knihoven Středočeského kraje, případně pro aktualizaci této koncepce.

9. Středočeský Kramerius

Od roku 2011 je vyhlašována soutěž Středočeský Kramerius o nejlepší neprofesionální knihovníky Středočeského kraje, při níž je z každého regionu obsluhovaného v rámci plnění regionálních funkcí oceněn jeden knihovník. Soutěž se řídí následujícími zásadami:

- každý rok je oceněn jeden knihovník z každého regionu;
- návrhy předkládají pověřené knihovny a KKC;
- návrhy se následně projednají a schvalují ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně;
- finanční částka určená na tuto soutěž je součástí rozpočtu SVK;
- výsledky jsou vyhlášeny v říjnu během Týdnu knihoven;
- součástí ocenění je finanční odměna oceněným knihovníkům a diplom;
- záměrem je motivovat knihovníky neprofesionálních knihoven k aktivní knihovnické činnosti a vyjádřit ocenění jejich práce;
- mezi hodnotící kritéria patří zejména: aktivní přístup ke knihovnické práci, dobrá spolupráce s KKC, PK i zřizovatelskou obcí, zájem a podpora obce k činnosti knihovny, snaha po vytvoření společenského/komunitního centra z místní knihovny, začlenění knihovny jako dobře fungující součásti obecní kultury, vzhled knihovny, bezbariérovost, dostatečný počet otevíracích hodin pro veřejnost, odbornost knihovníka, pořádání akcí pro veřejnost nebo školy a jejich počet, vlastní odborné sebevzdělávání, vlastní aktualizované www stránky, počet registrovaných uživatelů, návštěvníků, aktuálnost knihovní fondu aj., vše ve spojitosti a v návaznosti na hodnotící kritéria standardu VKIS.

Harmonogram zajištění soutěže

Činnost	Kdo	Termín
nominace	KKC a PK	březen-červenec
výběr	SVK v Kladně	srpen
schválení	SVK v Kladně	srpen-září
vyhlášení a ocenění	zástupci Středočeského kraje, krajské a pověřených knihoven (zpravidla v krajské knihovně)	říjen (během Týdne knihoven)

Příloha č. 1: SWOT analýza současného stavu

Silné stránky

Pevné zakotvení regionálních funkcí (RF) v právních předpisech, standardech a koncepčních materiálech

- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky
- Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020

Institucionální podpora RF

- Sekce pro regionální funkce SDRUK
- Knihovnický institut NK ČR
- SKIP

Efektivní systém jedné krajské a čtyř pověřených knihoven

- Kvalitní, koordinovaná a účinná vzájemná spolupráce
- Efektivní využití finančních prostředků
- Efektivní využití pracovních sil a jejich odborná kvalifikace
- Udržení odborného standardu služeb

Centrální tvorba výměnného fondu

- Efektivní využití finančních prostředků
- Kvalitní a žánrově pestrý výměnný fond

Vzdělávání a informovanost knihovníků

- Široká a pestrá nabídka různých typů vzdělávacích akcí
- Zajištění vysoké odborné úrovně
- Webové stránky krajské a pověřených knihoven

Dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb většině občanů SK

- Tradice poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb
- Pozitivní vnímání knihoven veřejností

Knihovna jako prostor pro všechny občany bez rozdílu

Využívání informačních technologií

Kvalitní poskytování služby MVS

Všestranná, vzájemná mobilní a elektronická komunikace

Slabé stránky

Velké regiony spravované pověřenými knihovnami

- Velký počet knihoven ve Středočeském kraji
- Velký počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou knihovnu (v roce 2017 to bylo cca 163 obsluhovaných knihoven, celostátní průměr byl 68 obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou knihovnu)
- Velký počet obsluhovaných knihoven na jednoho metodika – v roce 2017 to bylo 42,3 knihoven, celostátní průměr byl 26 knihoven na jednoho metodika
- Při nedostatečném financování se negativně promítá i do dalších ukazatelů plnění RF, včetně počtu metodických návštěv, porad a dalších osobních kontaktů
- Obtížné jednání se zastupiteli obcí
- Přetrvávající vazby obcí na bývalé okresy

Obsluhované knihovny

- Prostorové zajištění činnosti knihoven není v rámci kraje nevyrovnané

- Omezená provozní doba malých knihoven
- Obnova technického vybavení není dostatečná
- Nedostatečný nákup dokumentů do kmenového knihovního fondu a jeho obnova
- Omezený počet webových stránek u menších knihoven
- Téměř žádná nabídka služeb v digitálním prostředí

Příležitosti

Pozitivní přístup Rady kraje, zastupitelů a Výboru pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch k problematice RF

- Kontinuální navyšování dotace k zajištění výkonu RF dle požadavků vyplývajících z plnění služeb v rámci regionálních funkcí a s přihlédnutím k ekonomické situaci
- Vědomí významu RF

Marketing/propagace RF

- Kontinuální vysvětlování významu RF
- Navazování spolupráce s médii
- Prezentování významu služeb v rámci plnění výkonu RF; prezentovat knihovny jako přirozená kulturní, informační, vzdělávací, společenská a komunitní centra obcí

Posilování komunikace a spolupráce

- Mezi krajskou knihovnou, pověřenými knihovnami a základními knihovnami
- Snaha o účelnější komunikaci mezi knihovnami a jejich zřizovateli (kraj, města, obce)
- Posilování komunikace s oborovými organizacemi SKIP a SDRUK
- Využití zkušeností s plněním RF v jiných krajích a regionech
- Nabídka potenciálu knihoven k rozšiřování informací o činnosti Středočeského kraje v různých oblastech

Pokrytí stávajících i nových potřeb uživatelů

Působení knihoven jako přirozených společenských a komunitních center obcí

Rozšíření automatizace neprofesionálních knihoven

Zajištění dostupnosti elektronických informačních zdrojů a rozšiřování jejich nabídky

Podpora digitalizace regionálních dokumentů uložených v paměťových organizacích na území Středočeského kraje

Hrozby

Nedostatečné finanční pokrytí výkonu regionálních funkcí

- Nedostatečná obnova, zastarávání výměnného fondu
- Nedostatek mzdových prostředků na poskytování služeb může komplikovat zajištění kvalifikovaných pracovníků způsobilých poskytovat moderní knihovnické a informační služby
- Snížení kvality všech služeb v rámci výkonu RF
- Problematické zajištění dalších provozních nákladů při stoupajících cenách energií, pohonných hmot aj.
- Zastarávání výpočetní techniky, automobilů
- Ohrožení celého systému RF při dlouhodobém nedostatku finančních prostředků
- Nedostatečná kapacita skladů pro kvalitní správu Výměnného fondu Středočeského kraje
- Nejednotný přístup zastupitelů obcí k obecním knihovnám
- Nehomogenní vybavení knihovnickými systémy
- Nedostatečné využití digitálních služeb a jejich nabídka
- Pokles zájmu o tradiční i elektronické služby knihoven
- Pokles zájmu o knihovnické služby ze strany zřizovatelů knihoven
- Konkurence komerčních poskytovatelů informačních služeb

- Pokles profesionální úrovně poskytovaných služeb
- Posilování tendence ke zpoplatňování služeb
- Snahy po zpolitizování knihoven a ztráta jejich demokratického a apolitického charakteru

Příloha č. 2: Dotace na RF 2006-2018,

Přehled provozních dotací na zajištění regionálních funkcí v letech 2006-2018 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dotace pro pověřené knihovny	6 110	6 110	6 110	6 110	5 200	5 000	5 000	5 436	5 620	5 771	6 091	7 454	8 335
Dotace pro centrální funkci	3 274	3 274	2 956	2 973	2 000	2 000	2 500	1 564	1 750	1 799	2 009	2 362	2 565
Dotace na výměnný fond	6 448	6 448	6 448	6 448	1 000	0	0	3 000	2 630	2 630	2 630	2 800	2 800
Dotační program pro obce	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	1 409	2 426	0	1 130	878	900	891	1 500
Bonus pro pověřené knihovny	528	528	528	528	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	19 860	19 860	19 542	19 559	11 700	8 409	9 926	10 000	11 130	11 078	11 630	13 507	13 507

